

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Linn Nordvall

Hästhagen

KOMPLETTERANDE FÖRUNDESRÖKNING

Halland, Snöstorps socken, Hästhagen, Snöstorp 20:4, RAÄ 96:1

KULTURMILJÖ
HALLAND

KULTURMILJÖ
HALLAND

Hallands läns museer, Kulturmiljö Halland.

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2013.

Framsida: Östersjökeramik (fotonr. 2013-52-9). Foto: Anna Häggström Aulin.

Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr Ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Tidigare insatser	6
Syfte och metod	7
Topografi och fornlämningsmiljö	8
Anläggningar	13
Fynd	17
Slutsats och åtgärdsförslag	19
Referenser	20
Tekniska och administrativa uppgifter	21
Bilagor	22

Figur 1: Förundersökningsområdet markerat på fastighetskartan. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Med anledning av att Halmstad kommun detaljplanlägger fastigheten Snöstorps 20:4 har personal från Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk förundersökning inom berörda fornlämning RAÄ 96:1. Arbetet utfördes i september 2013. Förundersökningsområdet uppgick till 27 000 m². Fastigheten har vid flera tillfällen varit föremål för arkeologiska arbeten, både genom en utredning och förundersökningar men också genom en delundersökning. Föreliggande förundersökning syftar till att fungera som ett komplement till de tidigare arbetena inom fornlämningen, vilka utfördes under sent 1980-tal och under 1990-talet. De arkeologiska insatserna har avslöjat lämningar från samtliga förhistoriska perioder men också lämningar från medeltid.

Resultaten från den nu aktuella förundersökningen visar med tydlighet på att det inom området finns ett stort antal boplatslämningar från flera perioder, helt i likhet med föregående arbeten. Fynd och dateringar visar på tidig mellanneolitikum (cirka 3300-3000 f.v.t.), sen vikingatid – tidig medeltid (cirka 900-1100 e.v.t) och högmedeltid (cirka 1200 e.v.t.). Härutöver påträffades fynd och anläggningar som ej närmre har gått att tidsfästa men sammanför vi resultaten från de tidigare arbetena kan vi dra slutsatsen att sannolikt samtliga perioder från vår förhistoria fram till högmedeltid finns bevarade under ytan. Här ska också tilläggas lämningar i form av hålvägar och gränsdiken, vilka ej har kunnat dateras men sett till tidigare insatser i länet torde dessa härröra från historisk tid.

Kulturmiljö Halland förordar en slutundersökning av en avgränsning av fornlämningen omfattande cirka 16 000 m² inför eventuella kommande exploateringar.

BAKGRUND

Med anledning av Halmstad kommuns detaljplanläggning av fastigheten Snöstorps 20:4 har personal från Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk förundersökning inom berört område (RAÄ 96:1). Arbetet utfördes en solig septembervecka 2013. Förundersökningsområdet har en yta på cirka 27 000 m² inom vilket det sedan tidigare arbeten finns kända lämningar från mesolitikum, neolitikum, järnålder och medeltid. Platsen har således tidigare varit föremål för arkeologiska arbeten. Föreliggande arkeologiska förundersökning har utförts som ett komplement till de tidigare arbetena.

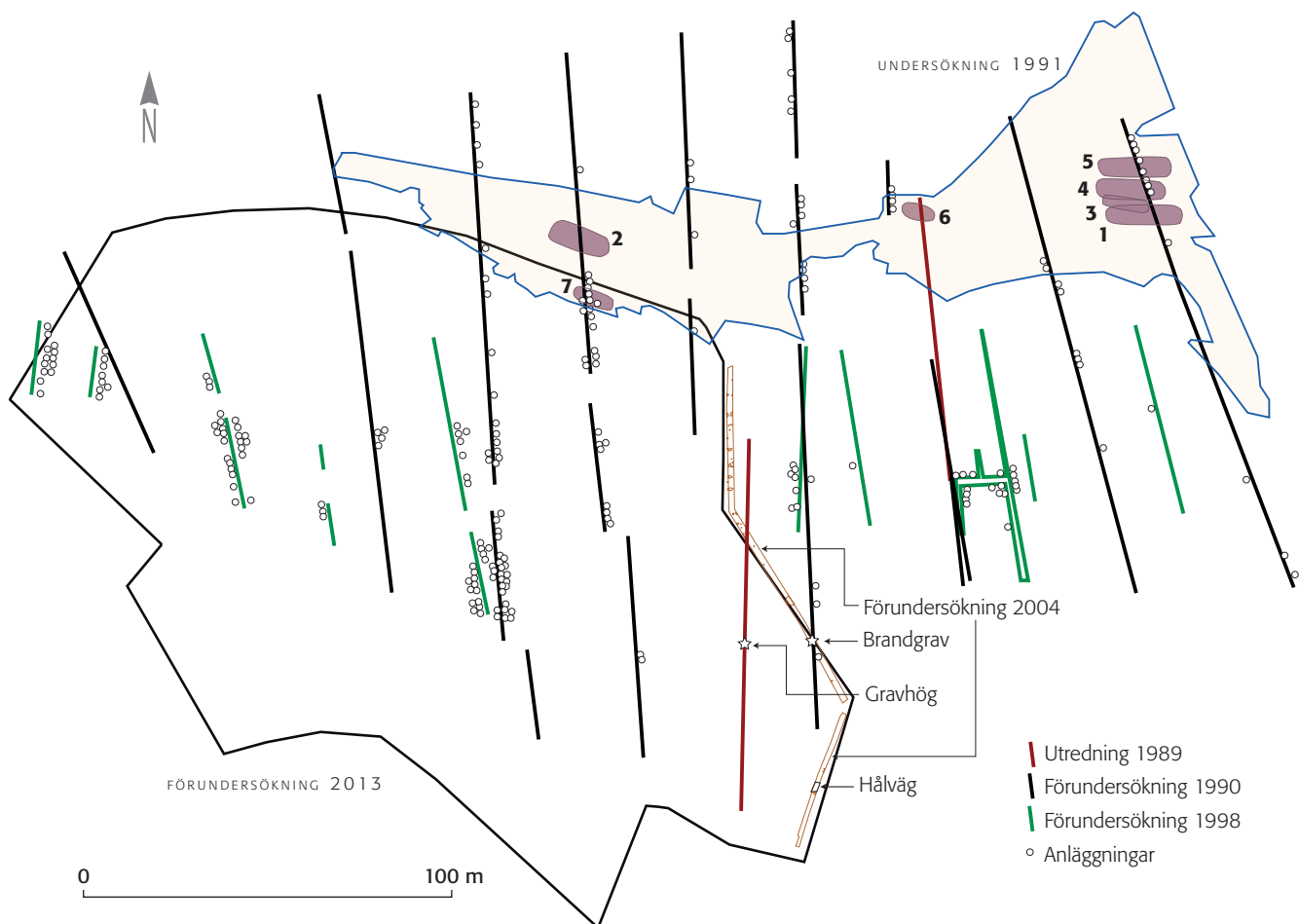
TIDIGARE INSATSER

Flera insatser har skett inom det nu aktuella förundersökningsområdet (figur 2). Den första insatsen skedde 1989 genom en arkeologisk utredning (Westergaard 1989), vilken åtföljdes av en arkeologisk förundersökning 1990. Här påträffades omfattande lämningar efter flera perioder. Framförallt framkom ett fyndmaterial från neolitikum, yngre bronsålder/äldre järnålder samt högmedeltid. Den period som vid denna förundersökning föreföll vara mest representerad var senneolitikum (2300 – 1700 f.v.t.). Intressanta iakttagelser som förtjänar att lyftas fram är möjliga spår efter en eller två gravhögar i områdets södra del (RAÄ 95:1). De eventuella gravhögarna avtecknade sig som lager med torvig humus under matjorden. Vissa delar av området kom också att ses som mindre intressanta. Här kan ett våtmarksområde nämnas i områdets nordvästra del samt ett par områden med sandtäkt i dess nordöstra del (sistnämnda ej inom det nu aktuella förundersökningsområdet) (Westergaard 1990).

En del av det förundersökta området kom att slutundersökas 1991 till följd av vägbyggnation (Fyllebrovägen) (RAÄ 96:3). Undersökningen resulterade i lämningar från flera perioder, helt enligt förundersökningsresultaten. Dock framkom här också lämningar från tidig- och senmesolitikum. Det mest omfattande fyndmaterialet härrörde från tidigt mellanolitikum (Trattbägarkulturen) men även den senare delen av neolitikum fanns representerad. Andra perioders boplatslämningar fanns också representerade genom anläggningar och hus. Sammanlagt sju stycken hus framkom vid undersökningen, vilka har tolkats till perioderna mellanolitikum (Hus II), bronsålder (Hus VI), yngre bronsålder/äldre järnålder (Hus I, III, IV och V) samt vikingatid (Hus VII). Sistnämnda byggnad har tolkats som en smedja med en smideshärd (Westergaard 1995).

Området kom återigen att förundersökas 1998 och koncentrerades till ett västligt och ett östligt område. Förundersökningen syftade då till att utgöra en fördjupning till den föregående förundersökningen 1990 på grund av resultaten från slutundersökningen av den del som berördes av vägbyggnationen 1991. Resultaten visade på förtätningar av anläggningar i områdets västra del, vilket indikerar att huslämningar kan finnas bevarade. Här fanns också partier med årderspår. I områdets östra del dominerade gropar som anläggningstyp och flertalet brända djurben påträffades (Bjuggner & Fors 1998).

Slutligen kan en förundersökning med anledning av nedläggning av vattenledning 2004 nämnas. Ledningen anlades i direkt anslutning till den östra kanten av det nu aktuella förundersökningsområdet. Vid arbetet framkom för-

Figur 2: Samtliga tidigare arbetens schakt och anläggningar, inklusive tolkade huslämningar vid undersökningen inför Fyllebrovägens nya sträckning. Utredningen 1989 (röd), förundersökning 1990 (svart), förundersökning 1998 (grön), undersökning 1991, huslämningar markerade i lila) samt förundersökning 2004 (ljusbrun). Skala 1:2000.

historiska anläggningar, varav en brandgrav (RAÄ 111) som daterats till 760-400 f.v.t., en grop från slutskedet av vikingatiden samt en hålväg (RAÄ 112) som anlagts tidigast under tidigmedeltid. Här framkom också neolitisk keramik (Wranning 2005).

SYFTE OCH METOD

Området har tidigare utretts och förundersökts 1989, 1990 och 1998 men utifrån dagens kunskapsläge och arbetsmetodik fanns motiv till en komplettering genom den nu aktuella förundersökningen. Syftet är att fastställa och beskriva fornlämningsens karaktär, tidsställning, omfattning, sammansättning, komplexitet och bevarandestatus. Arbetssättet ska vara vetenskapligt och resultaten ska ligga till grund för länsstyrelsens bedömning av behov av ytterligare beslut samt för företagarens vidare planering.

Förundersökningen av det cirka 27 000 m² stora området har utförts medelst

sökschakt dragna i nordnordost-sydsydvästlig riktning av en hjulgående gräv-maskin försedd med en 1,6 meter bred släntskopa. Den sammanlagda längden på sökschakten uppgår till cirka 850 löpmeter. Schaktdjupen varierade stort till följd av de ställvis mycket tjocka flygsandslagrena. Schaktningen skedde dock ej djupare än den nivå anläggningarna anträffades på, vilket kan innebära att det i vissa delar eventuellt kan finnas okända äldre anläggningar under den nivå schaktningen stannat på. Detta gäller de södra delarna av förundersökningsområdet inom vilka flygsanden påträffades. Samtliga påträffade anläggningar mättes in med GPS och finns lagrade i Intrasis, projekt *Snöstorps2013202F*. Ett representativt urval av anläggningarna har undersökts och ¹⁴C-daterats genom träkol. ¹⁴C-dateringen har utförts av Beta Analytic. Några makrofossilprover har ej utförts. Dokumentationen av de undersökta anläggningarna har skett på ritfilm i skala 1:20. Foton har tagits med digitalkamera i formatet NEF. Samtliga dokumentationsmaterial finns i Kulturmiljö Hallands arkiv. Påträffade fynd har registrerats och magasinerats på Stiftelsen Hallands läns museers magasin.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Förundersökningsområdet utgörs av en sandig höjdplata cirka 20-25 meter över havet. Den lokala topografin består av en svag sydsluttning som faller något mer i dess absolut sydligaste del. Geologin består av sand och ställvis av tjocka flygsandslager, bitvis upp till 1,0 meter tjocka (se figur 5). Den ursprungliga topografin har skiljt sig från dagens på grund av flygsandens utbredning. Av allt att döma har topografin varit mer böljande och flygsandsdriften har fyllt ut mindre svackor och jämnat ut mindre höjder. Förhållandet gäller framförallt den östra delen av förundersökningsområdet som står i motsats till den mer sandflyktsbesparade västra delen. I den västra delen uppgår matjordens djup till cirka 0,3 meter. I nordväst finns också en äldre våtmark som idag utgörs av torv (se figur 4 för en mer detaljerad bild av de geologiska förhållandena). Marken utgörs av obrukad äng och är bevuxen med allehanda ängsväxter tillika slybeväxt med ek och björk samt tall. Längst i sydost är ett mindre område beväxt med tall. Flygsandsdriften har varit ett problem under en lång tid i området då marken vid tiden för storskiftet (1779-1780) ansågs ha lågt jordbruksvärde på grund av all flygsand. Området ingick under denna tid i Snöstorps inägor (figur 3).

Fornlämningsskatten i området är mycket rik (figur 4). Flertalet boplatser har påträffats i närområdet och utgörs bland annat av RAÄ 5, 7:2 och 108. Härutöver kan RAÄ 97:1 nämnas med boplatzlämningar från mesolitikum och yngre bronsålder/äldre järnålder. Mesolitiska spår i form av flintföremål

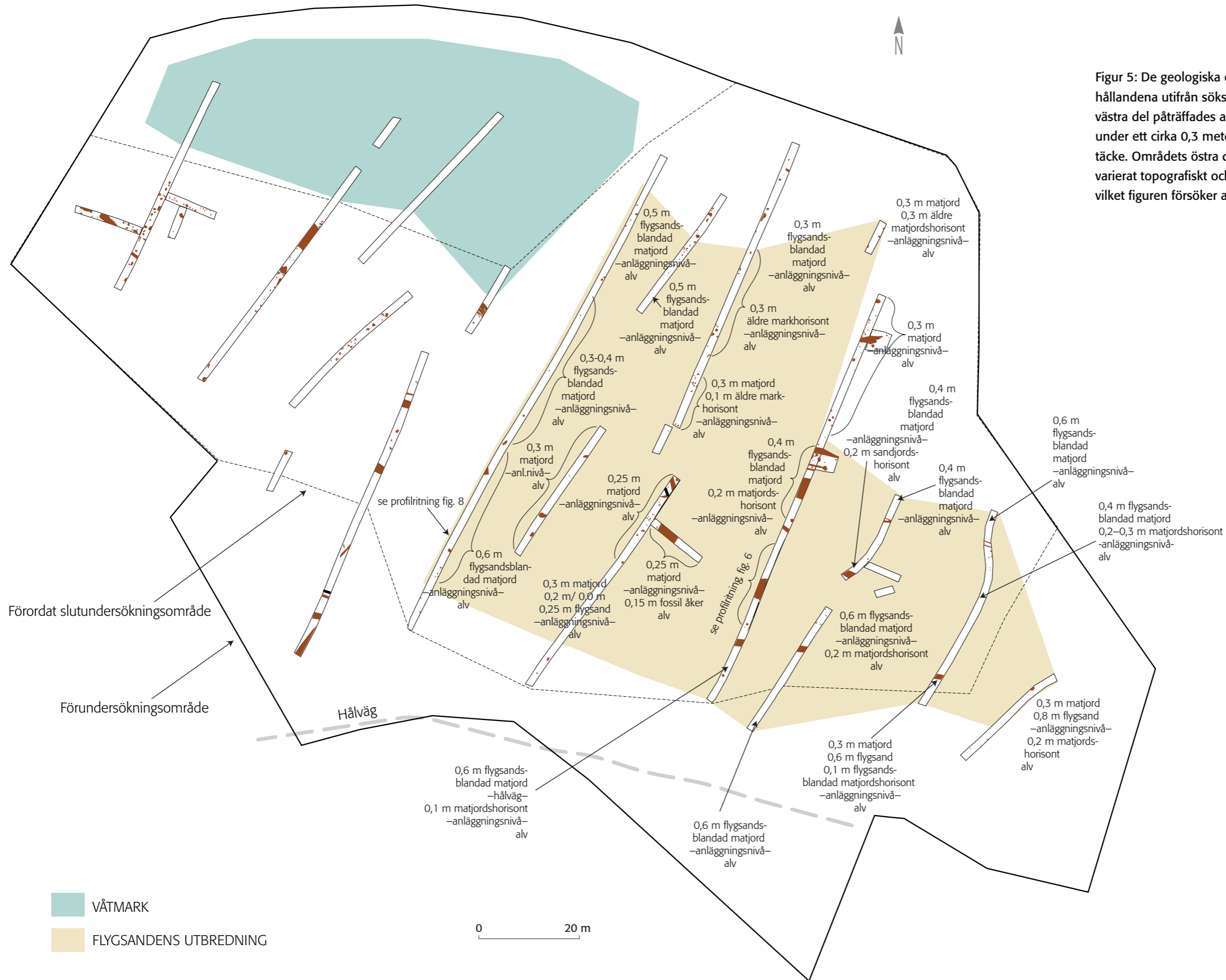
och avslag har också påträffats inom RAÄ 51:1 och 51:2. Som tidigare nämnts har den aktuella fornlämningen undersökts till vissa delar tidigare under årens lopp. Här kan också tilläggas en undersökning av en östlig del av densamma (RAÄ 96:2), belägen öster om infartsvägen till Snöstorps kyrka. Vid undersökningen påträffades boplatzlämningar och fyndmaterial från mesolitikum, neolitikum, bronsålder och förromersk järnålder (Wranning 1997). Inom närområdet finns också ett flertal gravar, såsom högar (RAÄ 7:1), resta stenar (RAÄ 6:2 och 6:4) och stensättningar, registrerade. Inom kartutsnittet ryms också gravhögen *Klyf-tehög* (RAÄ 5:1), vilken kom att undersökas 1971 (Petersen 1971). I Snöstorps kyrka har också rester efter den medeltida kyrkan påträffats (RAÄ107) och strax norr om denna finns en milstolpe av gjutjärn från 1847 (RAÄ 10:1).

Figur 3: Förundersökningsområdet markerat på fastighetskartan tillsammans med det historiska kartöverlägget från 1806. Skala 1:3000.

Figur 4: Fornlämningsbilden i närområdet samt förundersökningsområdet (RAÅ 96:1) markerat på fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Figur 5: De geologiska och stratigrafiska förhållandena utifrån sökschakten. I områdets västra del påträffades anläggningar i alven under ett cirka 0,3 meter tjockt matjordstäck. Områdets östra del var betydligt mer varierat topografiskt och stratigrafiskt sett, vilket figuren försöker att återge. Skala 1:800.

RESULTAT

Förundersökningen har resulterat i ett stort antal boplatsanläggningar (se bilaga Planritning) samt keramik, flinta och bränd lera med ett stort tidsspann. Här påträffades också hålvägar och sannolikt en inägggräns mellan Snöstorps by och den samfällda utmarken (tabell 1 och figur 3). I övrigt framkom recenta nedgrävningar inom områdets sydvästra del. Som tidigare nämnts fanns det över en stor del av området kraftiga lager med flygsand men också bevarade äldre markhorisonter (figur 5). Det var bitvis svårt att avgöra schaktningsnivån och vid ett tillfälle påträffades anläggningar i schaktväggen först efter att samtliga lager hade avlägsnats, se nedan.

Tabell 1: Anläggningsfördelning.

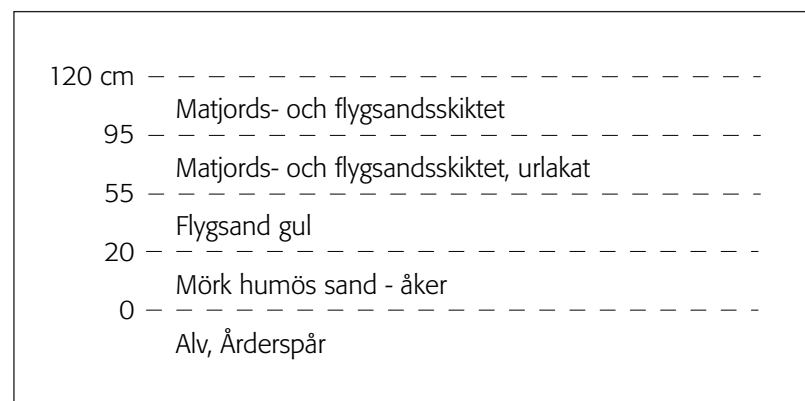
Anläggningstyp	Antal
Dike	3
Grop	53
Härd	5
Hålväg	3 (15 inmätta objekt)
Kulturlager (inkl fossil åker)	11
Käpphål	14
Ränna	12
Stolphål	228
Årderspår	3
Utgår	1
Summa	333

Anläggningar

Boplatslämningarna utgör spår efter flera perioder från förhistorisk och tidig historisk tid. Lämningsarna förefaller vara väl bevarade både under flygsandslagrena och den bitvis tjocka matjorden. Endast i ett schakt (den norra utvidgningen i schakt 1100) föreföll anläggningarna vara något grundare. Anledningen till detta är att ett par anläggningar som identifierades vid schaktningen var så grunda att de grävdes bort vid nästföljande drag med grävmaskinens skopa. I övrigt är de undersökta anläggningarna välbevarade med skiftande humösitet. Djupen på de undersökta stolphålen var också varierande med ett minsta djup på 0,07 meter och ett största djup på 0,58 meter. Lejonparten av stolphålens djup varierade emellertid mellan 0,1 och 0,16 meter. Diametern, eller längden, på stolphålen var lika varierande, från 0,22 till 0,6 meter. Den största andelen stolphål var runda till formen men i områdets västligaste del framkom

en koncentration av fyrkantiga stolphål, vilket associerar till vikingatida och medeltida konstruktioner. Här framkom också ett fragment Östersjökeramik, vilket gör det sannolikt att här finns spår efter åtminstone en byggnad från sen vikingatid – tidig medeltid. Några tydliga konstruktioner kunde tyvärr inte identifieras vid tillfället men den stora andelen stolphål och koncentrationer av desamma indikerar att spår efter flera byggnader torde finnas inom i stort sett hela fornlämningsområdet.

Fyra stycken objekt som är benämnda som kulturlager utgör sannolikt delar av en och samma fossila åker i schakt 1100. Här framkom också årderspår i likhet med schakt 7900, direkt väster om schakt 1100 (figur 6). Ytterligare spår

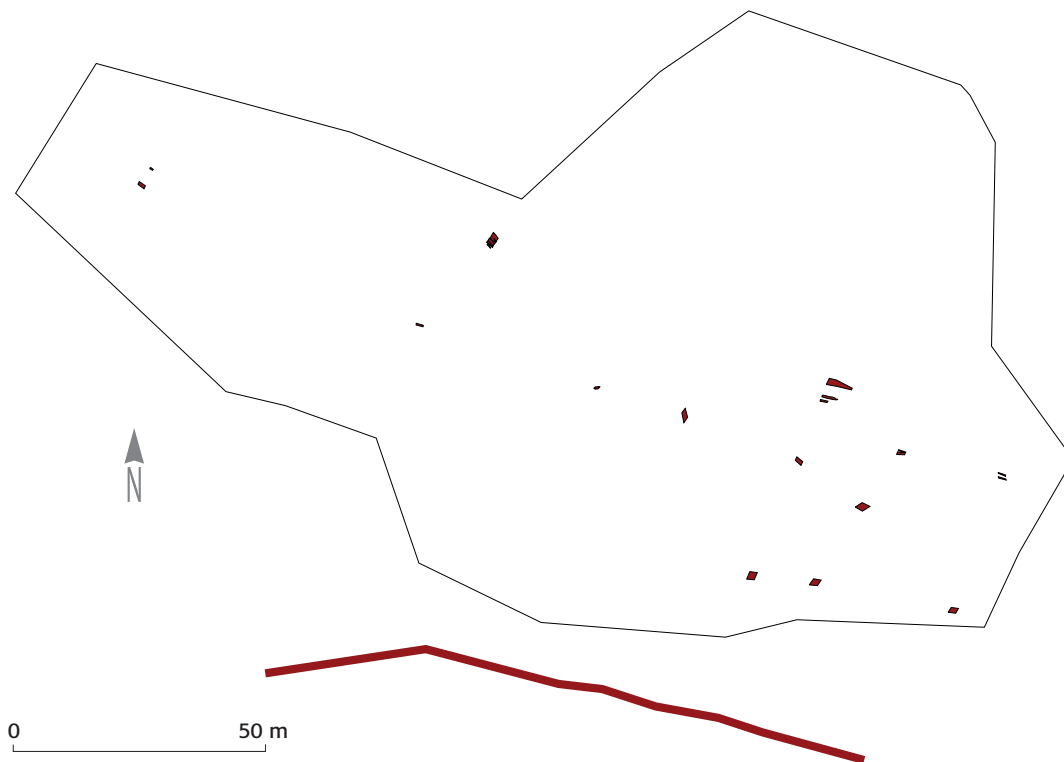

Figur 6: Schematisk sektion av schakt 1100 med fossil åker.

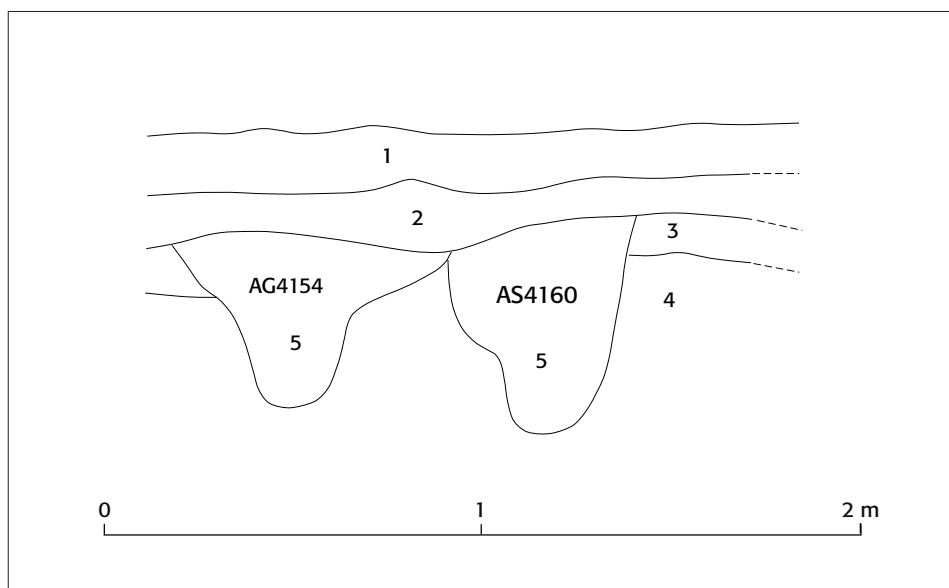
efter fossil åker framkom i schakt 200 i den västra delen av området.

Spåren efter den vid de tidigare arbetena möjliga gravhögen utgör sannolikt spår efter en äldre markyta. Inom detta område fanns en bevarad markhorisont, vilken kan utgöra delar av de spår som tidigare tolkats som rester efter en hög. Platsen var vid förundersökningstillfället kraftigt bevuxen med tall varvid det tyvärr inte var möjligt att öppna de schakt inom vilka dessa spår tidigare framkommit. Sett till nu aktuella resultat finns inte något belegg för en gravhög.

Ett flertal lämningar har registrerats som diken, rännor eller hålvägar (figur 7). Då ingen utav de påträffade lämningarna har undersökts har de behållit sina respektive typindelningar vid inmätningstillfället. Lämningarna utgör sannolikt rester efter tre hålvägar som har löpt i mer eller mindre öst-västlig riktning över området. En av de södra hålvägarna sammanfaller sannolikt med hålvägen RAÄ 112 som identifierades vid en förundersökning 2004. Härutöver löper en hålväg i områdets södra kant, vilken idag är bevuxen med sly och allehanda buskar. Hålvägen är synlig i landskapet och löper runt en förhöjning i söder. Det var ej möjligt att undersöka den närmre då det i detta parti finns ett flertal

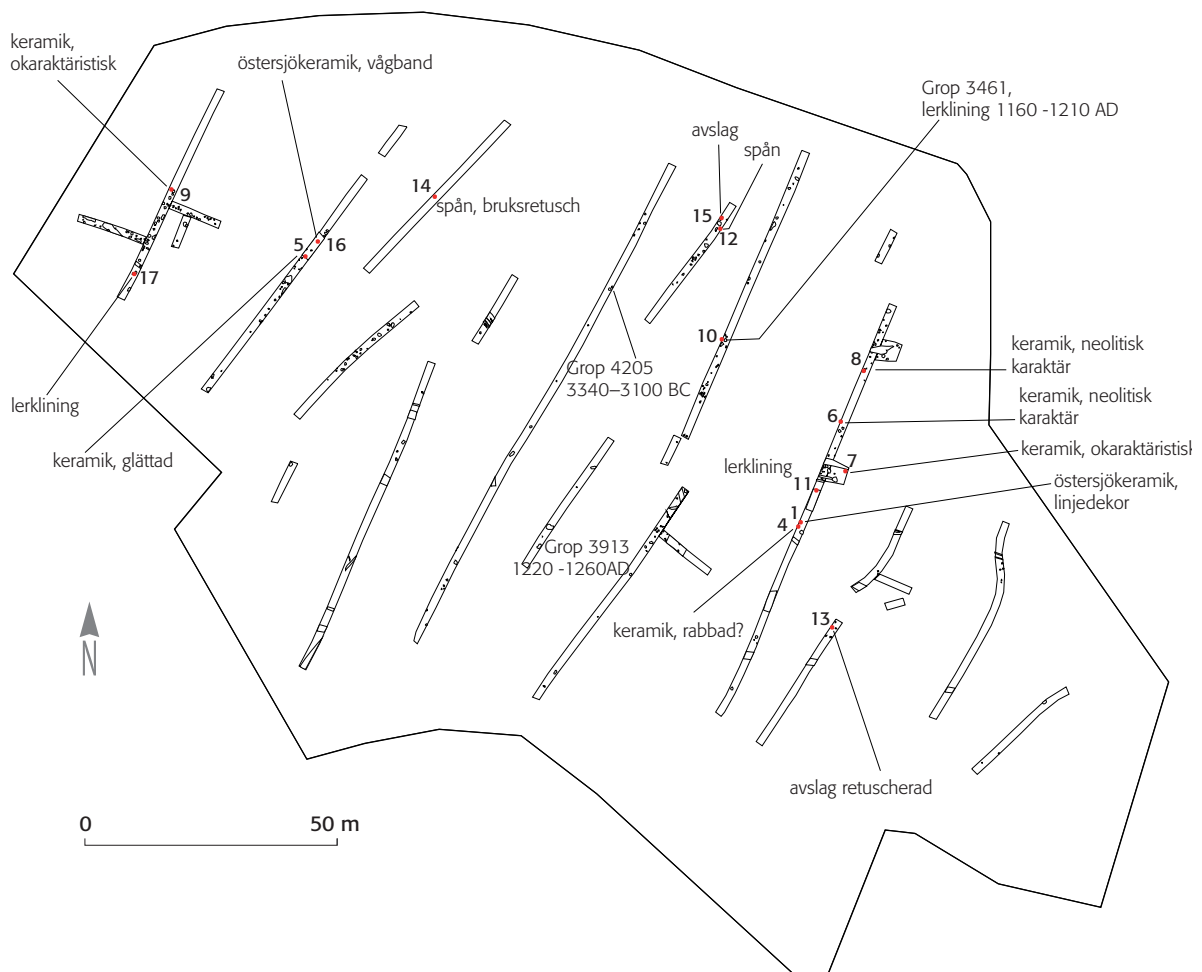
Figur 7: Lämningar inom förordat slutundersökningsområde som sannolikt utgör spår efter hålvägar och/eller gränsdiken (bruna) samt den vid 2004 års förundersökning påträffade hålvägen RAÄ 112 (grön). Skala 1:1500.

Figur 8: Sektion av schakt 700 med de påträffade anläggningarna 4154 och 4160 i schaktväggen. Lagerbeskrivning: 1: Matjord - flygsandsblandat, brun. 2: Flygsand - humös - uppblandat (gråbrun). 3: Gulbrun urlakad "humös" sand. Äldre matjordshorisont. 4: Ljusgrå alv. 5: Grå urlakad sand. Skala 1:20.

el- och telekablar nedlagda. Som en passus skall här tilläggas att en eller flera av nämnda lämningar kan utgöras av gränsdiken, då landskapsutsnittet utgjorde gräns mellan inägo- och utmark till Snöstorp under historisk tid (figur 3).

Tre gropar har ^{14}C -daterats genom träkol. Träkolet har ej vedartsbestämts. Groparna utgörs av 3461, 3913 och 4205 och har i samma ordning daterats till 1160-1210 AD (Beta- 364354), 1220-1260 AD (Beta-364355) och 3340-3100 BC (Beta 364356). Gropen 3461 är belägen centralt inom området och utgörs av en cirka 0,78 meter i diametern stor grop med ett djup av 0,4 meter. I dess mitt fanns en cirka 0,3 meter i diametern stor koncentration med bränd lera (fnr 10) och kol. Djupet på koncentrationen uppgick till cirka 0,16 meter. Möjligen kan anläggningen utgöra ett stolphål där lerkoncentrationen utgör igenfyllnaden från ett eventuellt golv när stolpen dragits upp. I nämnda koncentration togs ett kolprov som nu daterats till 1160-1210 AD. Gropen

Figur 9: Spridningen av fynd och ^{14}C -dateringar. 1:1500.

3913, som i ytan var bemängd med bränd lera, framkom centralt i undersökningsområdets södra del. Den har ej undersökts utan ett kolprov togs i kanten, i slutna kontext. Slutligen kan gropen 4205 i områdets norra del beskrivas som en 0,56x0,5x0,1 meter stor grop fylld med grå urlakad sand. Nämnda grop har så daterats till 3340-3100 BC.

Stratigrafin inom området är mycket komplex i dess centrala och östra del (se figur 5). Vid ett tillfälle påträffades exempelvis anläggningar först i profilen efter att matjordsblandad flygsand, flygsand och en äldre urlakad markhorisont hade avlägsnats (figur 8). Här fanns också många gånger en äldre markhorisont bevarad vilket ökar möjligheterna för bevarade fynd under flygsandslagrena. Det finns därmed en möjlighet att få ett större fyndmaterial som kan öka tolkningsmöjligheterna för aktiviteter som skett inom boplatsen.

Fynd

Sammanlagt 17 fyndposter har registrerats inom förundersökningen (figur 9). Av dessa har 12 stycken tillvaratagits. Den största delen av fynden utgörs av keramik, sammanlagt åtta poster. Keramiken utgörs i tre fall av östersjökeramik (figur 10). En av dessa har vågbandsdekor och har påträffats i ett stolphål i den västra delen av området (fnr 2, stolphål 7042). De två andra utgörs av lösfynd, ett med linjedekor (fnr1) som påträffades i områdets östra del samt ett med en kälad mynning (fnr16), vilken framkom vid ett parti med årderspår i den västra delen av området. Keramiken kan dateras till slutskedet av vikingatiden –

Figur 10: Östersjökeramik från förundersökningsområdet, fnr 1, 2 och 16 samt flinta, fnr 13. Skala 2:1
Foto: Anders Andersson.

Figur 11: Förordat slutundersökningsområde inom den del av fornlämningen som nu detaljplanläggs. Notera hålvägen i detaljplanområdets södra del. Skala 1:1500.

tidigaste medeltid. I övrigt framkom två fragment med neolitisk karaktär (fnr 6 och 8), båda i den nordöstra delen, samt keramik utan tydlig karaktäristika. Eventuellt kan ett bottenkants- och bukfragment ha rabba (fnr 4) men ytan förefaller mer vara porös och skadad. Den förblir därmed odaterad.

Flintmaterialet är magert och består av två avbrutna spån (fnr 12 och 14), varav sistnämnda har bruksretusch samt kiselglans. Härutöver framkom två avslag (fnr 13 och 15), förstnämnda har retusch. Fnr 13 har registrerats som avslag även om det egentligen inte rör sig om ett regelrätt retuscherat avslag. Det kan utgöra ett retuscherat föremål som senare har gjorts om varvid denna del slagits av och bildat ett "avslag med retusch" (figur 10). Flintan härrör av allt att döma från metalltid. Slutligen kan tre poster med lerklining (fnr 10, 11 och 17) nämnas. Som exempel kan fnr 10 nämnas med 330 gram lerklining insamlat från gropen 3461. Sagda grop har också daterats (1160-1210 AD).

SLUTSATS OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Kulturmiljö Halland förordar således en slutundersökning av en avgränsning av fornlämningen omfattande cirka 16 000 m² inför eventuella kommande exploateringar (figur 11).

Boplatslämningen har en hög anläggningsfrekvens och av allt att döma ett stort tidsdjup. Sammantaget med tidigare arbeten inom fornlämning RAÄ 96 synes här rymmas välbevarade anläggningar från snart sagt samtliga perioder under förhistorisk tid samt första delen av medeltiden. Några tydliga koncentrationer av de förhistoriska och historiska skedena har ej varit möjliga att ringa in vid detta arbete. Här kan emellertid urskiljas ett område längst i väst inom vilket anläggningar med tydlig vikingatida/tidigmedeltida karaktäristika har återfunnits. Fyrkantiga stolphål återfinns ofta inom de vikingatida och tidigmedeltida boplatserna, i jämförelse med de förhistoriska, och fynd av östersjökeramik inom samma område ger tydliga indikationer på att så kan vara fallet. Östersjökeramik och ¹⁴C-dateringar har dock också gjorts inom den centrala delen av förundersökningsområdet vilket visar att denna period är representerad inom hela lokalen, i större eller mindre utsträckning. I övrigt visar fynden på en spridd förhistorisk aktivitet som ej närmre kan fastställas. En datering till tidig mellaneneolitikum i likhet med de påträffade urlakade anläggningarna och keramik av neolitisk karaktär ger dock en fingervisning om att det inom området kan finnas väl bevarade anläggningar från denna tid. Möjligen kan en spridd koncentration ses inom områdets centrala norra del. Vid undersökningen inför den nya dragningen av Fyllebrovägen framkom dock flera fynd och lämningar från trättbägarkulturen, vilket med all tydlighet visar att det inom området torde finnas flera lämningar från perioden.

I övrigt framkom ett stort antal anläggningar som inte har kunnat dateras närmre. Sett till alla tidigare arbeten bör det inom förundersökningsområdet finnas lämningar från samtliga perioder representerade. Kunskapspotentialen inom fornlämningen är oerhört stor sett till dess tidsdjup och välbevarandegrad. Flygsandens som en gång var så besvärande kan idag ses på med glädje. Under flygsanden fanns bevarade markhorisonter och fossil åker, vilket innebär möjligheter till att kunna studera dessa lämningar och marktytor i en, på ett sätt, slutet kontext. Bevarandemöjligheterna för fynd och makrofossil bör tämligen vara rätt hög. Det finns med andra ord en stor möjlighet att genom ett större fyndmaterial kunna få tillgång till en bättre tolkningsbild av de flertusenåriga aktiviteter som förekommit på platsen. Här finns också en stor möjlighet att försöka datera en fossil åker genom exempelvis OSL (*Optically Stimulated Luminescence*).

Fornlämningen är således omfattande med stor anläggningsfrekvens men i dess östra del faller anläggningsfrekvensen drastiskt. Denna östra del av boplatsen kan ses som ett mer extensivt undersökningsområde vid en kommande undersökning. Den östra delen innehåller emellertid spår efter förhistoriska aktiviteter vilka kan bidra till den samlade kunskapen om de olika aktiviteterna inom boplatsen. Att därutöver få kunskap om en boplats eventuella ytterområde är i sig en stor kunskapspotential för arkeologin i länet.

REFERENSER

- Bjuggner, L., Fors, T. 1998. *Snöstorps socken, RAÄ 96, "Hästhagen"*. Arkeologisk förundersökning 1998. Halland, Halmstad, Snöstorps socken, RAÄ 96, Snöstorp 20:4. Hallands läns museer. Landsantikvarien. Arkivrapport.
- Petersen, B. 1971. *Undersökning av Klyftehög, RAÄ 5, 1971*. Arkivrapport. Hallands läns museer.
- Westergaard, B. 1989. *Halland, Snöstorps socken, Snöstorp 20:4. Arkeologisk utredning*. Stiftelsen Hallands läns museer, Uppdragsverksamheten. Halmstad. Arkivrapport.
- Westergaard, B. 1990. *Halland, Snöstorps socken, Snöstorp 20:4. Rapport över arkeologisk förundersökning*. Stiftelsen Hallands läns museer, Uppdragsverksamheten Halmstad. Arkivrapport.
- Westergaard, B. 1995. *Halland, Snöstorps socken, Snöstorp 20:4. RAÄ 96*. Arkeologisk undersökning 1991. Hallands läns museer, Uppdragsverksamheten Halmstad. Arkivrapport.
- Wranning, P. 1997. *Boplatsspår från tusentals år på snickeriets bakgård*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 1997:3. Snöstorp 39:1, Snöstorps socken, Halmstad, Halland. Hallands läns museer, Halmstad.
- Wranning, P. 2005. *Hästhagen i Snöstorp. Översandad grav, grop och hålväg från yngre bronsålder till nyare tid*. Arkeologisk förundersökning 2004. Halland, Snöstorps socken, Snöstorp 20:4, RAÄ 96. Hallands läns museer, Landsantikvarien. Halmstad. Arkivrapport.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	431-2692-13
Eget dnr:	2013-202
Uppdragsgivare:	Halmstad kommun
Utförandetid:	2013-09-09 – 2013-09-13
Personal:	Anna Häggström Aulin & Linn Nordvall
Fastighet:	Snöstorp 20:4
RAÄ nummer:	Snöstorps socken, RAÄ 96:1
Höjdsystem:	RH 2000
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Undersökt yta:	853 löpmeter sökschakt.
Dokumentation:	Samtliga schakt och anläggningar är dokumenterade digitalt inom ramen för Intrasis Version 2.0. Intrasis projektnr Snöstorp2013202F . Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad. Ritning har HMAK nr 4407. Foton har nr 2013-52-1 – 2013-52-11.
Fynd:	Fynden har i väntan på fyndfördelning tilldelats accessionsnummer HM 28771:1 – 17.
Datering:	Neolitikum, medeltid (sammantaget med tidigare arbeten även mesolitikum, bronsålder och järnålder).

Bilagor

Bilaga 1

Ritningslista

HMAK 4407

Ritningsnummer	Ritningstyp	Skala	Upprättad av	Beskrivning
1	Sektionsritning	1:20	LN	Stolphål: 3932, 3633, 3609, 3445, 3461, 3379, 3305, 3283, 3129, 3035, 3817, 3803, 4198, 4205, 2855,6253, 7082, 7090, 7042, 4160, 6421, 6547, 6754, 6846 Ugn: 3913, Grop: 4154

Bilaga 2

14^C-analys

Beta

*Consistent Accuracy . . .
... Delivered On-time*

Beta Analytic Inc.
4985 SW 74 Court
Miami, Florida 33155 USA
Tel: 305 667 5167
Fax: 305 663 0964
Beta@radiocarbon.com
www.radiocarbon.com

Darden Hood
President

Ronald Hatfield
Christopher Patrick
Deputy Directors

November 18, 2013

Dr. Linn Nordvall
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
Halmstad, 30243
Sweden

RE: Radiocarbon Dating Results For Samples Snostorp 96, 100 001.3461, Snostorp 96, 100 002.3913,
Snostorp 96, 100 003.4205

Dear Dr. Nordvall:

Enclosed are the radiocarbon dating results for three samples recently sent to us. They each provided plenty of carbon for accurate measurements and all the analyses proceeded normally. The report sheet contains the dating result, method used, material type, applied pretreatment and two-sigma calendar calibration result (where applicable) for each sample.

All results (excluding some inappropriate material types) which are less than about 42,000 years BP and more than about ~250 BP include a calendar calibration page (also digitally available in Windows metafile (.wmf) format upon request). Calibration is calculated using the newest (2009) calibration database with references quoted on the bottom of the page. Multiple probability ranges may appear in some cases, due to short-term variations in the atmospheric 14C contents at certain time periods. Examining the calibration graph will help you understand this phenomenon. Don't hesitate to contact us if you have question.

We analyzed these samples on a sole priority basis. No students or intern researchers who would necessarily be distracted with other obligations and priorities were used in the analyses. We analyzed them with the combined attention of our entire professional staff.

The cost of the analysis was charged to the VISA card provided. Thank you. As always, if you have any questions or would like to discuss the results, don't hesitate to contact me.

Sincerely,

Digital signature on file

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Dr. Linn Nordvall

Report Date: 11/18/2013

Kulturmiljo Halland

Material Received: 11/11/2013

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	13C/12C Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 364354 SAMPLE : Snostorp 96, 100 001.3461 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1040 to 1100 (Cal BP 910 to 850) AND Cal AD 1120 to 1140 (Cal BP 830 to 810) Cal AD 1150 to 1220 (Cal BP 800 to 730)	910 +/- 30 BP	-26.8 o/oo	880 +/- 30 BP
Beta - 364355 SAMPLE : Snostorp 96, 100 002.3913 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1170 to 1270 (Cal BP 780 to 680)	820 +/- 30 BP	-25.6 o/oo	810 +/- 30 BP
Beta - 364356 SAMPLE : Snostorp 96, 100 003.4205 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal BC 3350 to 3090 (Cal BP 5300 to 5040)	4510 +/- 30 BP	-25.9 o/oo	4500 +/- 30 BP

Dates are reported as RCYBP (radiocarbon years before present, "present" = AD 1950). By international convention, the modern reference standard was 95% the 14C activity of the National Institute of Standards and Technology (NIST) Oxalic Acid (SRM 4990C) and calculated using the Libby 14C half-life (5568 years). Quoted errors represent 1 relative standard deviation statistics (68% probability) counting errors based on the combined measurements of the sample, background, and modern reference standards. Measured 13C/12C ratios (delta 13C) were calculated relative to the PDB-1 standard.

The Conventional Radiocarbon Age represents the Measured Radiocarbon Age corrected for isotopic fractionation, calculated using the delta 13C. On rare occasion where the Conventional Radiocarbon Age was calculated using an assumed delta 13C, the ratio and the Conventional Radiocarbon Age will be followed by "**". The Conventional Radiocarbon Age is not calendar calibrated. When available, the Calendar Calibrated result is calculated from the Conventional Radiocarbon Age and is listed as the "Two Sigma Calibrated Result" for each sample.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-26.8;lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-364354**

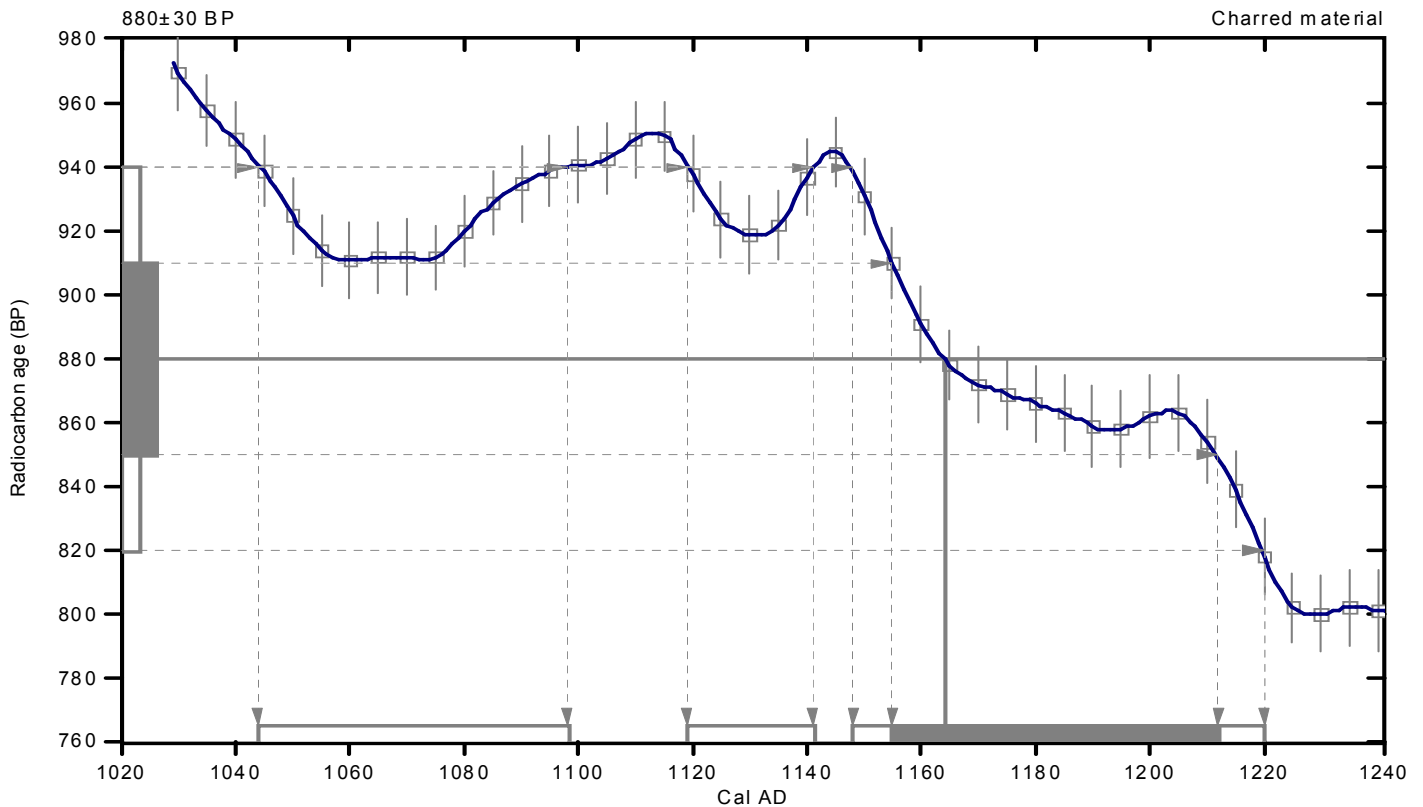
Conventional radiocarbon age: **880±30 BP**

**2 Sigma calibrated results: Cal AD 1040 to 1100 (Cal BP 910 to 850) and
(95% probability) Cal AD 1120 to 1140 (Cal BP 830 to 810) and
Cal AD 1150 to 1220 (Cal BP 800 to 730)**

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 1160 (Cal BP 790)

1 Sigma calibrated result: Cal AD 1160 to 1210 (Cal BP 800 to 740)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL09

References to INTCAL09 database

Heaton, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1151-1164, Reimer, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1111-1150, Stuiver, et al., 1993, *Radiocarbon* 35(1):137-189, Oeschger, et al., 1975, *Tellus* 27:168-192

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, *Radiocarbon* 35(2):317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-25.6:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-364355**

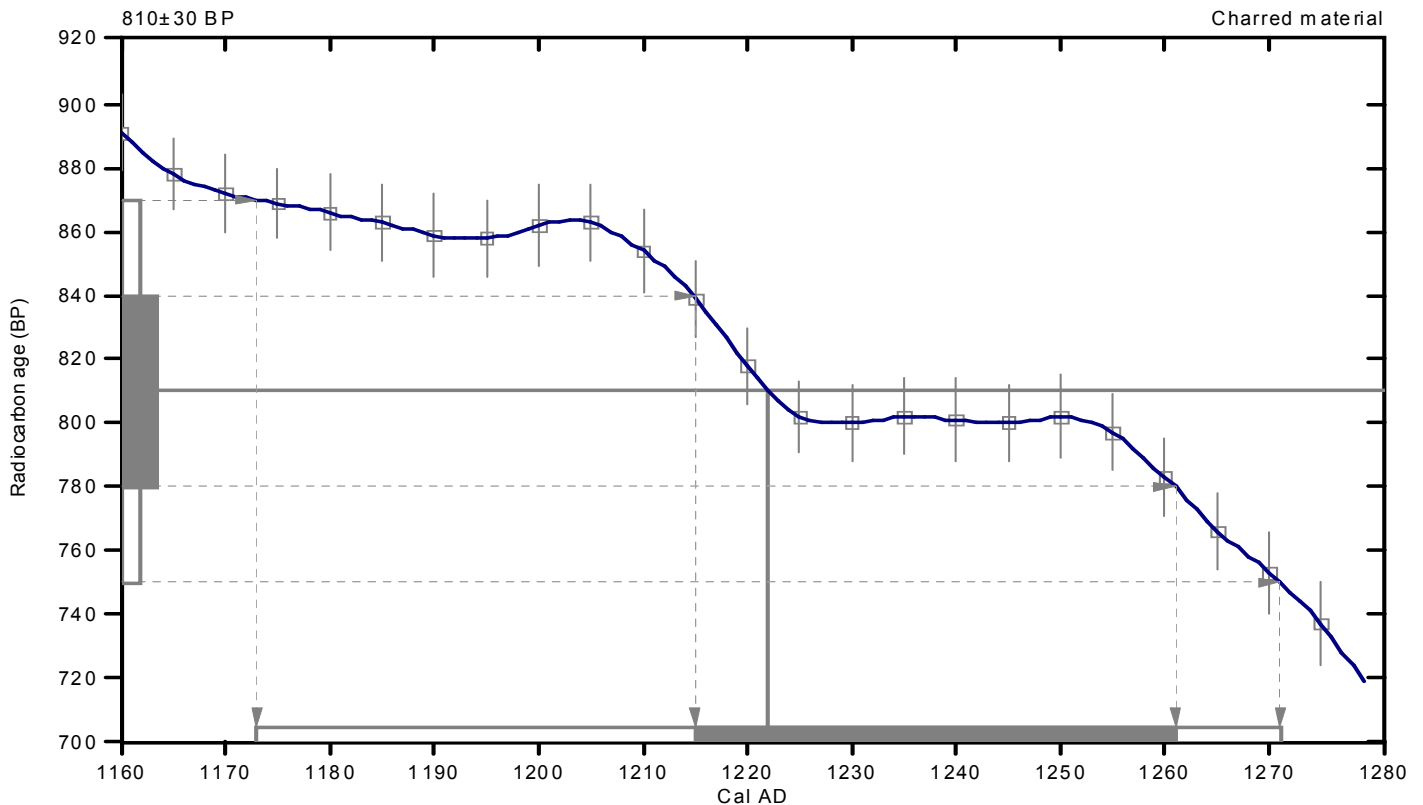
Conventional radiocarbon age: **810±30 BP**

**2 Sigma calibrated result: Cal AD 1170 to 1270 (Cal BP 780 to 680)
(95% probability)**

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 1220 (Cal BP 730)

**1 Sigma calibrated result: Cal AD 1220 to 1260 (Cal BP 740 to 690)
(68% probability)**

References:

Database used

INTCAL09

References to INTCAL09 database

Heaton, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1151-1164, Reimer, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1111-1150, Stuiver, et al., 1993, *Radiocarbon* 35(1):137-189, Oeschger, et al., 1975, *Tellus* 27:168-192

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, *Radiocarbon* 35(2):317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-25.9:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-364356**

Conventional radiocarbon age: **4500±30 BP**

**2 Sigma calibrated result: Cal BC 3350 to 3090 (Cal BP 5300 to 5040)
(95% probability)**

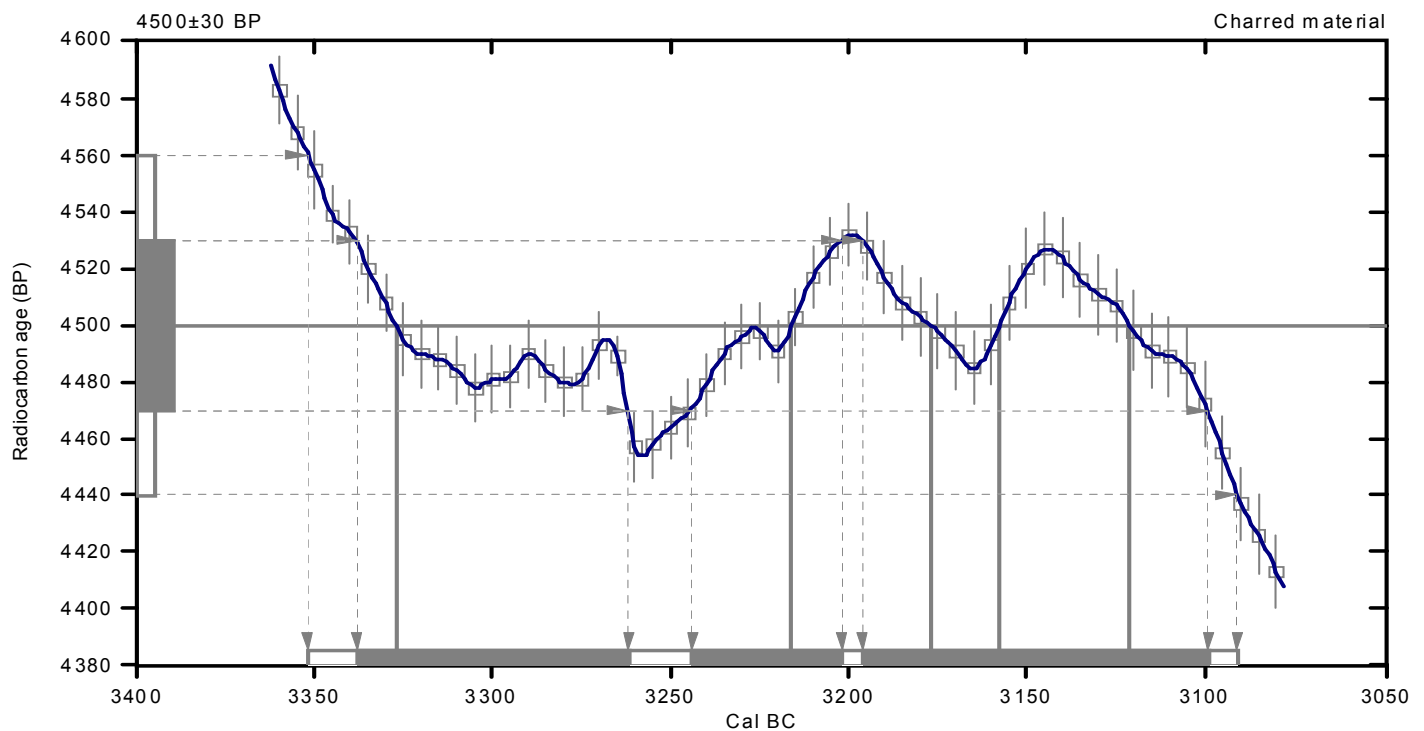
Intercept data

Intercepts of radiocarbon age
with calibration curve:

Cal BC 3330 (Cal BP 5280) and
Cal BC 3220 (Cal BP 5170) and
Cal BC 3180 (Cal BP 5130) and
Cal BC 3160 (Cal BP 5110) and
Cal BC 3120 (Cal BP 5070)

1 Sigma calibrated results:
(68% probability)

Cal BC 3340 to 3260 (Cal BP 5290 to 5210) and
Cal BC 3240 to 3200 (Cal BP 5190 to 5150) and
Cal BC 3200 to 3100 (Cal BP 5150 to 5050)

References:

Database used
INTCAL09

References to INTCAL09 database

Heaton, et al., 2009, Radiocarbon 51(4):1151-1164, Reimer, et al., 2009, Radiocarbon 51(4):1111-1150, Stuiver, et al., 1993, Radiocarbon 35(1):137-189, Oeschger, et al., 1975, Tellus 27:168-192

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2):317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

SubClass	Längd	Bredd	Djup	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Träkol	Bränd_lera	Skärvig_sten	Stenskoning	Ritning	Fyndnummer	Id
Kulturlager	0	0	0										3000
Kulturlager	0	0	0										3002
Kulturlager	0	0	0									11	3004
Hålväg	0	0	0										3009
Hålväg	0	0	0										3013
Grop	0	0	0										3026
Stolphål	0,36	0,3	0,24	Brun	Halv-fet	Sand					1		3035
Stolphål	0	0	0										3042
Stolphål	0	0	0										3047
Stolphål	0	0	0										3052
Stolphål	0	0	0										3056
Stolphål	0	0	0										3061
Stolphål	0	0	0										3067
Stolphål	0	0	0										3074
Grop	0	0	0										3079
Stolphål	0	0	0										3087
Stolphål	0	0	0									7	3092
Dike	0	0	0										3098
Stolphål	0	0	0										3104
Stolphål	0	0	0										3109
Stolphål	0	0	0										3113
Stolphål	0	0	0										3118
Grop	0	0	0										3123
Grop	0,72	0,52	0,26	Grå	Mager	Sand	True				1		3129
Grop	0	0	0									6	3135
Stolphål	0	0	0										3141
Stolphål	0	0	0										3147
Stolphål	0	0	0										3152
Stolphål	0	0	0										3157
Grop	0	0	0									8	3200
Stolphål	0	0	0										3208
Grop	0	0	0										3214
Grop	0	0	0										3222
Stolphål	0	0	0										3228
Kulturlager	0	0	0										3235
Stolphål	0	0	0										3254
Stolphål	0	0	0										3261
Stolphål	0	0	0										3267
Stolphål	0	0	0										3273
Stolphål	0	0	0										3278
Stolphål	0,36	0,36	0,08	Brun	Halv-fet	Sand					1		3283
Stolphål	0	0	0										3291
Stolphål	0	0	0										3298
Stolphål	0,3	0,3	0,12	Brun	Halv-fet	Sand	True				1		3305

Bilaga 4

Fyndlista

Accessionsnr HM 28771:1–17

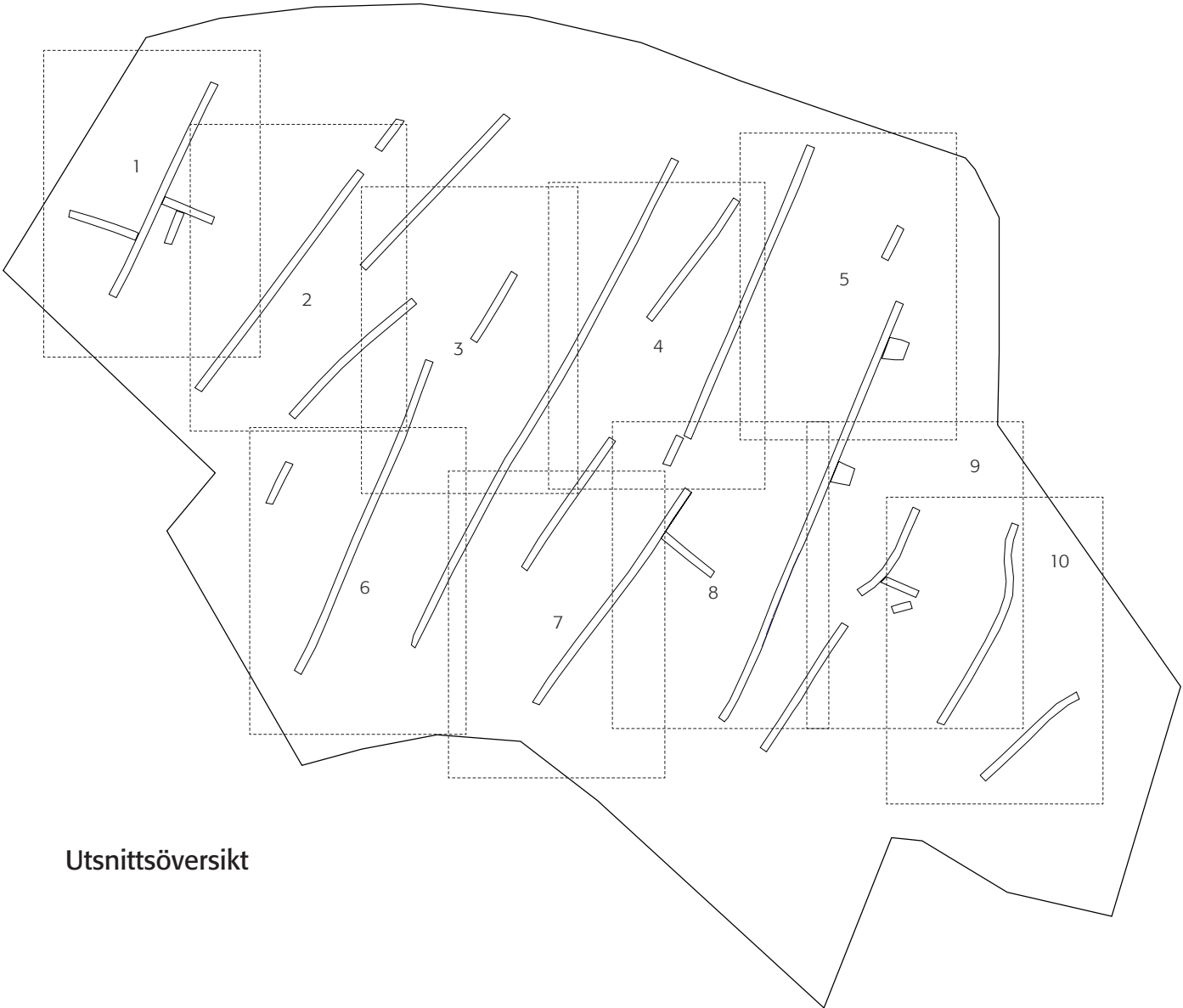
Landskap: Halland
Socken: Snöstorp
Fastighet: Snöstorp 20:4
Fornlämningsnr: Snöstorp RAÄ 96:1
Förundersökning utförd: 2013

Fyndnummer	Material	Sakord	Del	Antal	Vikt	Ytbehandling	Dekor	Tjocklek	Anmärkning	Kontext	ID
1	Keramik	Kärl	buk	1	8,4	Glättning	Linje-dekor		Östersjökeramik, spjälkad. Lösfynd.		
2	Keramik	Kärl	buk	1	2,4	Glättning	Våg-band		Östersjökeramik, spjälkad.	Stolphål	7042
3	Keramik	Kärl	buk	1	2,7	Glättning		7		Stolphål	7042
4	Keramik	Kärl	buk, botten	1	28,3			12	Rabbat? Porös/skadad yta? Lösfynd.		
5	Keramik	Kärl		1	0,6				Ej tillvaratagen.	Årderspår	6431
6	Keramik	Kärl	buk	1	7	Avstruken		11	Neolitisk karaktär.	Grop	3135
7	Keramik	Kärl		1	2,3	Avstruken		0	Spjälkad. Ej tillvaratagen.	Stolphål	3092
8	Keramik	Kärl	buk	2	20,1	Avstruken		11	Läderartad yta, grov magring, neolitisk karaktär.	Grop	3200
9	Keramik			1	5,8				Spjälkad. Ej tillvaratagen. Lösfynd.		
10	Bränd lera	Lerklining		20	331,1					Grop	3461
11	Obränd lera	Lerklining		2	16,7				Avtryck av gräs.	Kulturlager	3004
12	Flinta	Spån		1	3,1				Avbrutet. Lösfynd.		
13	Flinta	Avslag		1	1,3				Del av avslag, retuscherad. Lösfynd.		
14	Flinta	Spån		1	1,2				Avbruten, bruksretusch, kiselglans. Lösfynd.		
15	Flinta	Avslag		1	12,2				Ej tillvaratagen.	Grop	4088
16	Keramik	Kärl	myrning	1	3,3	Avstruken		11	Kälad myrning, östersjökeramik.	Årderspår	6431
17	Bränd lera	Lerklining		2	44,7				Ej tillvaratagen.	Grop	6661

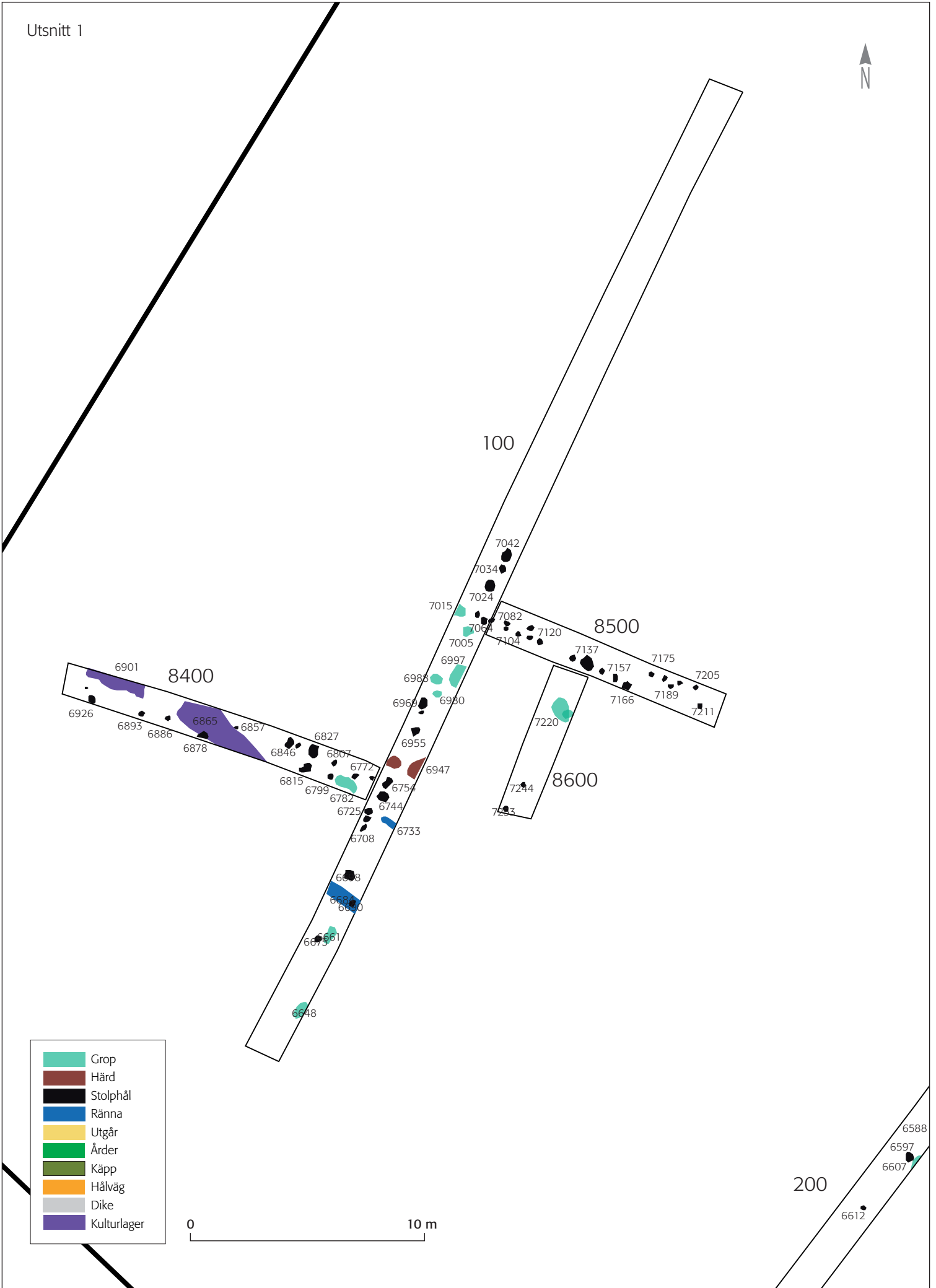
Bilaga 5

Planer med anläggningar

Skala 1:200

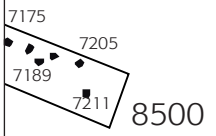

Utsnittsoversikt

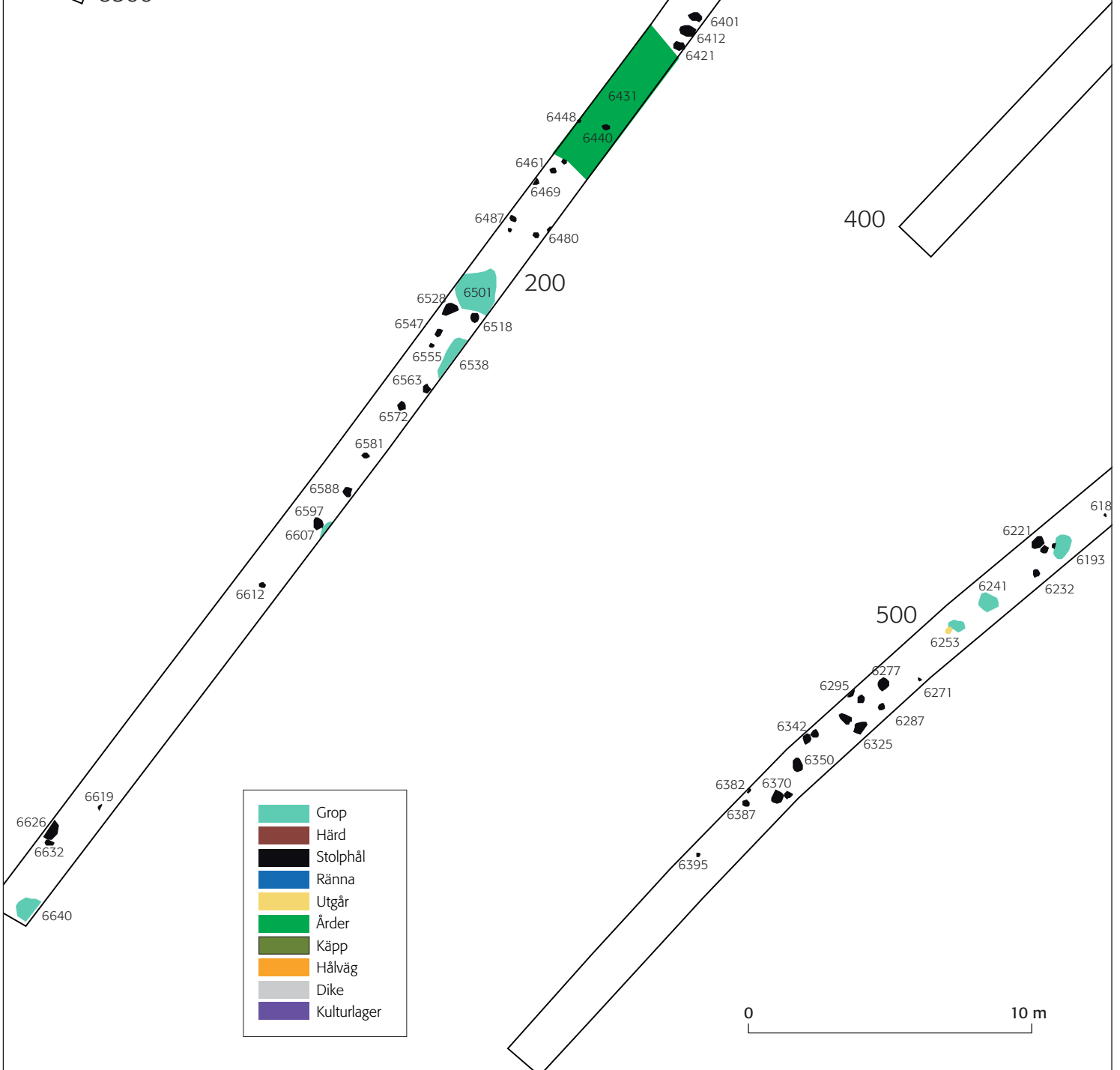

Utsnitt 2

300

8500

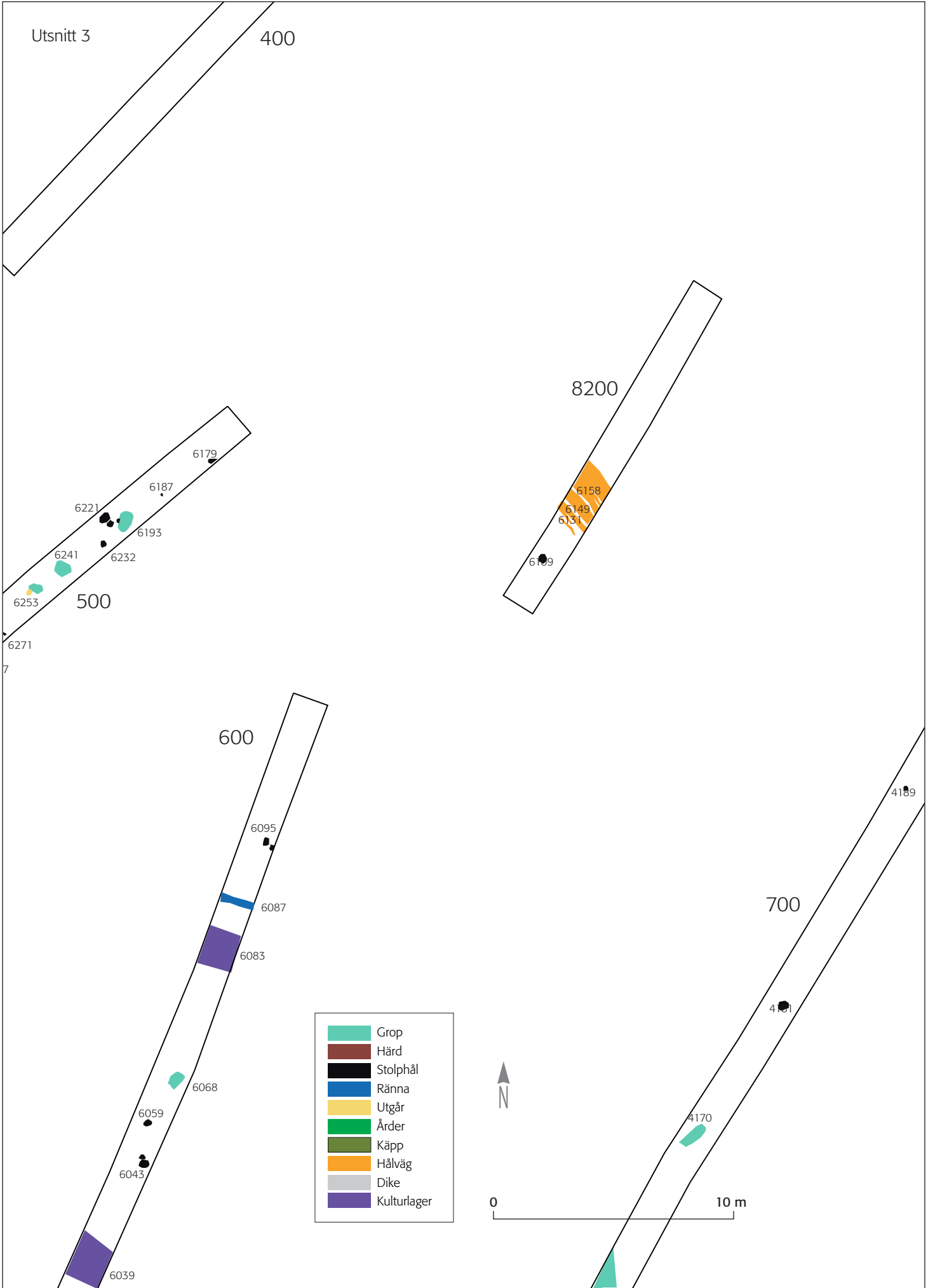
400

200

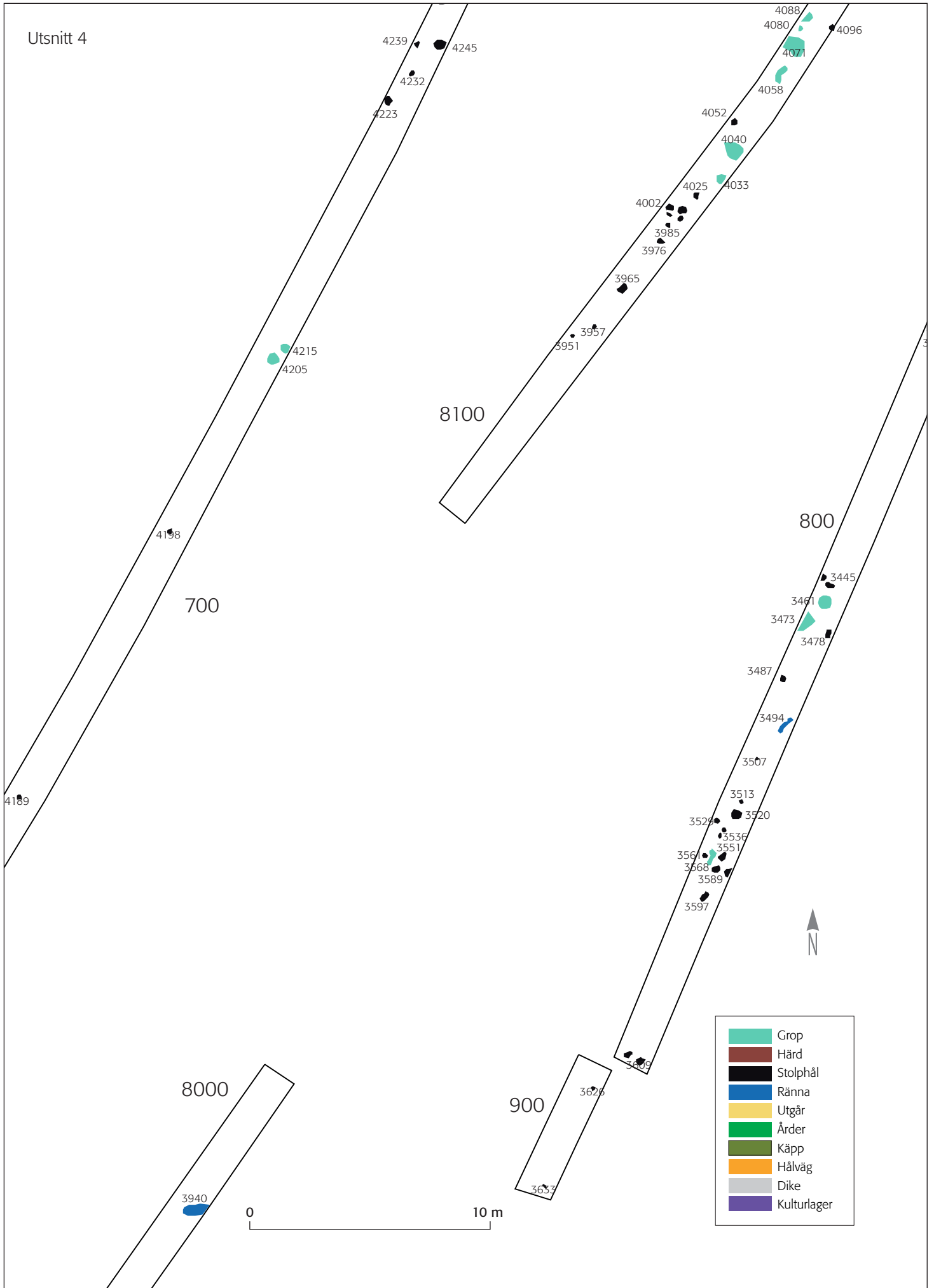
500

- Grop
- Härd
- Stolphål
- Ränna
- Utgår
- Ärder
- Käpp
- Hålväg
- Dike
- Kulturlager

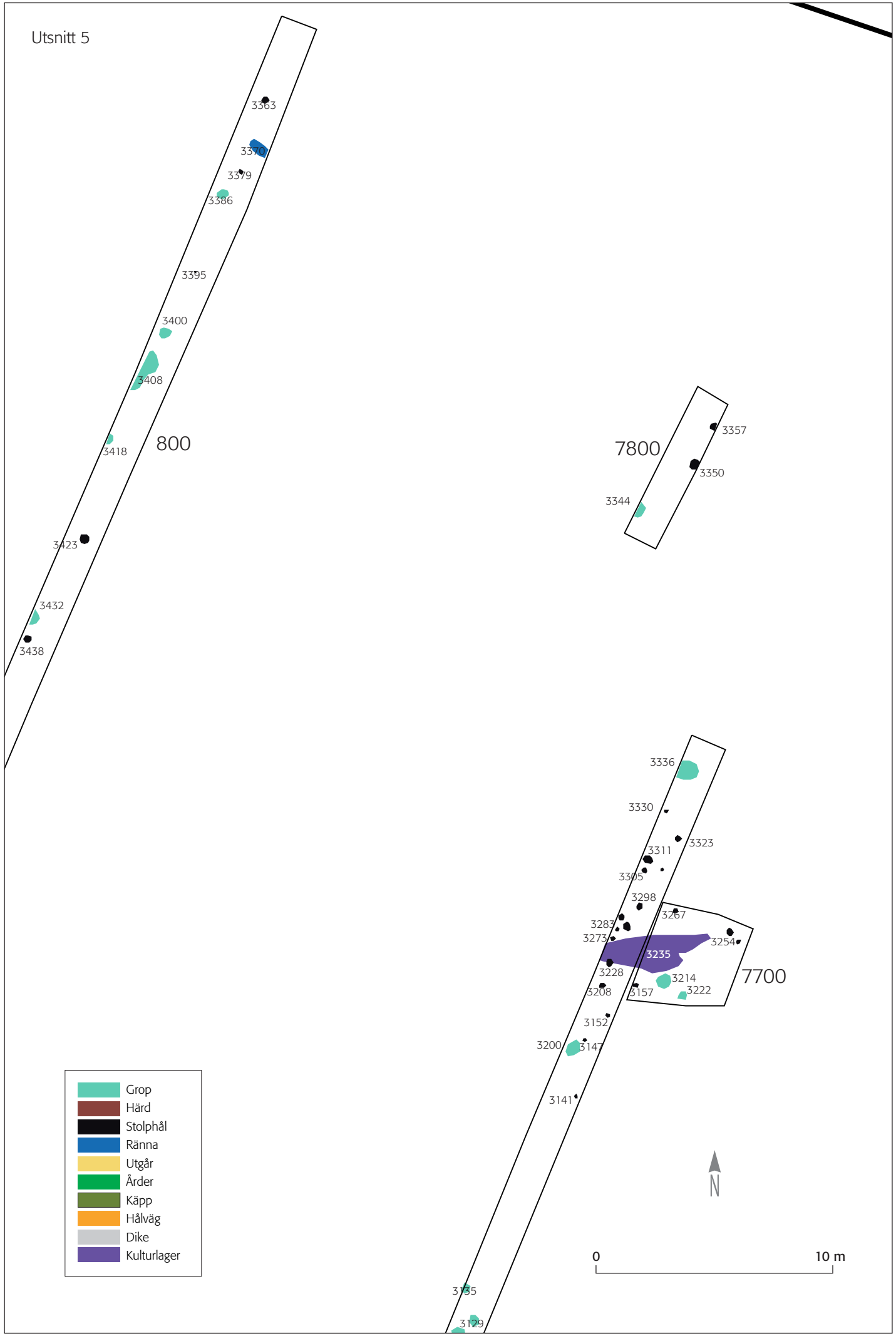

Utsnitt 4

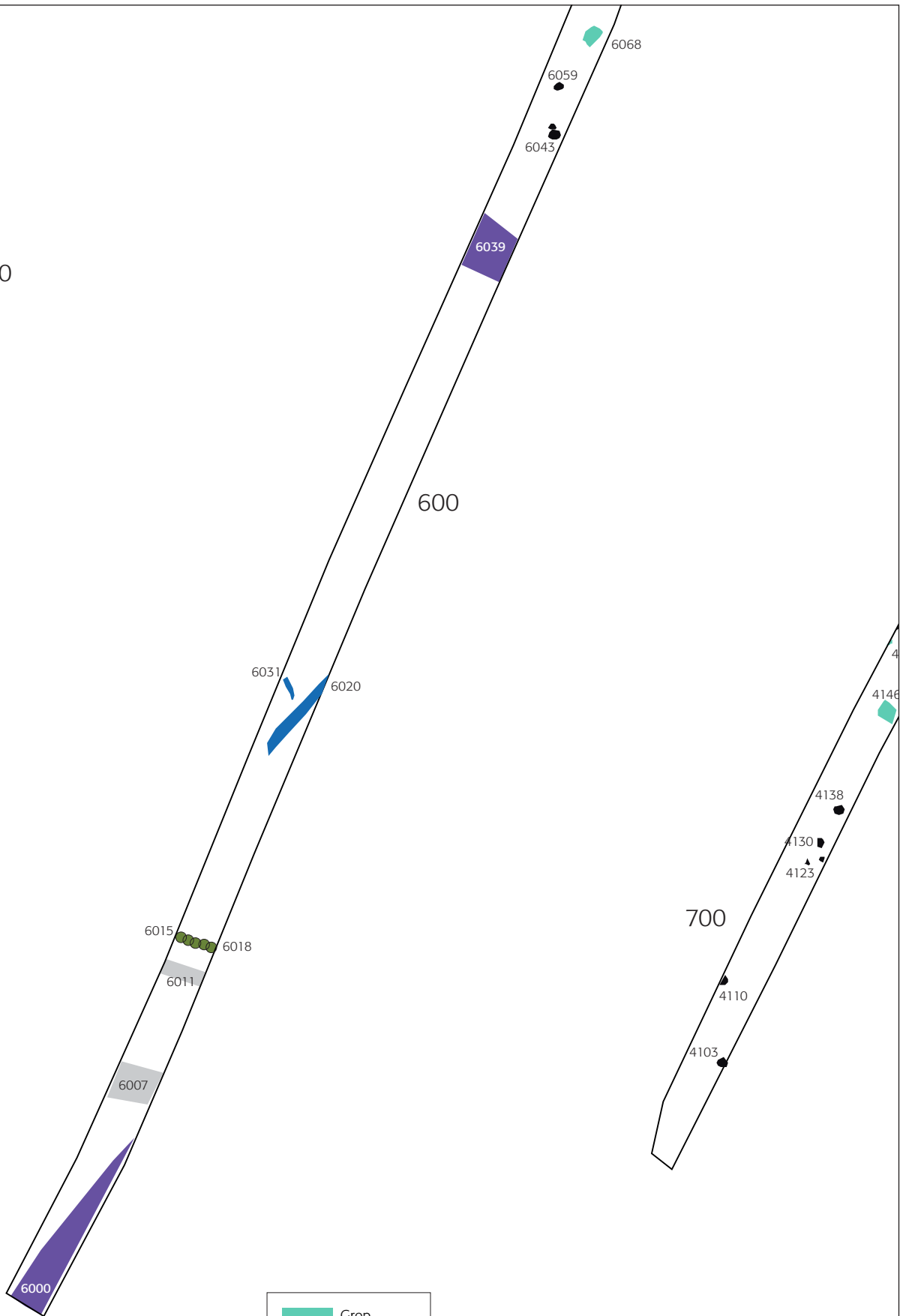
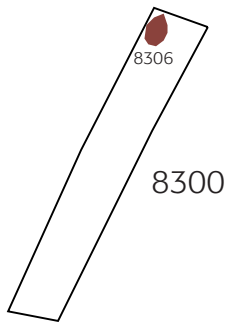
Utsnitt 5

- Grop
- Härd
- Stolphål
- Ränna
- Utgård
- Årder
- Käpp
- Hålväg
- Dike
- Kulturlager

0 10 m

Utsnitt 6

- Grop
- Härd
- Stolphål
- Ränna
- Utgår
- Årder
- Käpp
- Hålväg
- Dike
- Kulturlager

Utsnitt 7

700

8000

1000

160
4

Hålväg

- Grop
- Härd
- Stolphål
- Ränna
- Utgår
- Årder
- Käpp
- Hålväg
- Dike
- Kulturlager

0 10 m

4166

3932

3893

3913

3905

3854

3869

3883

3733

3817

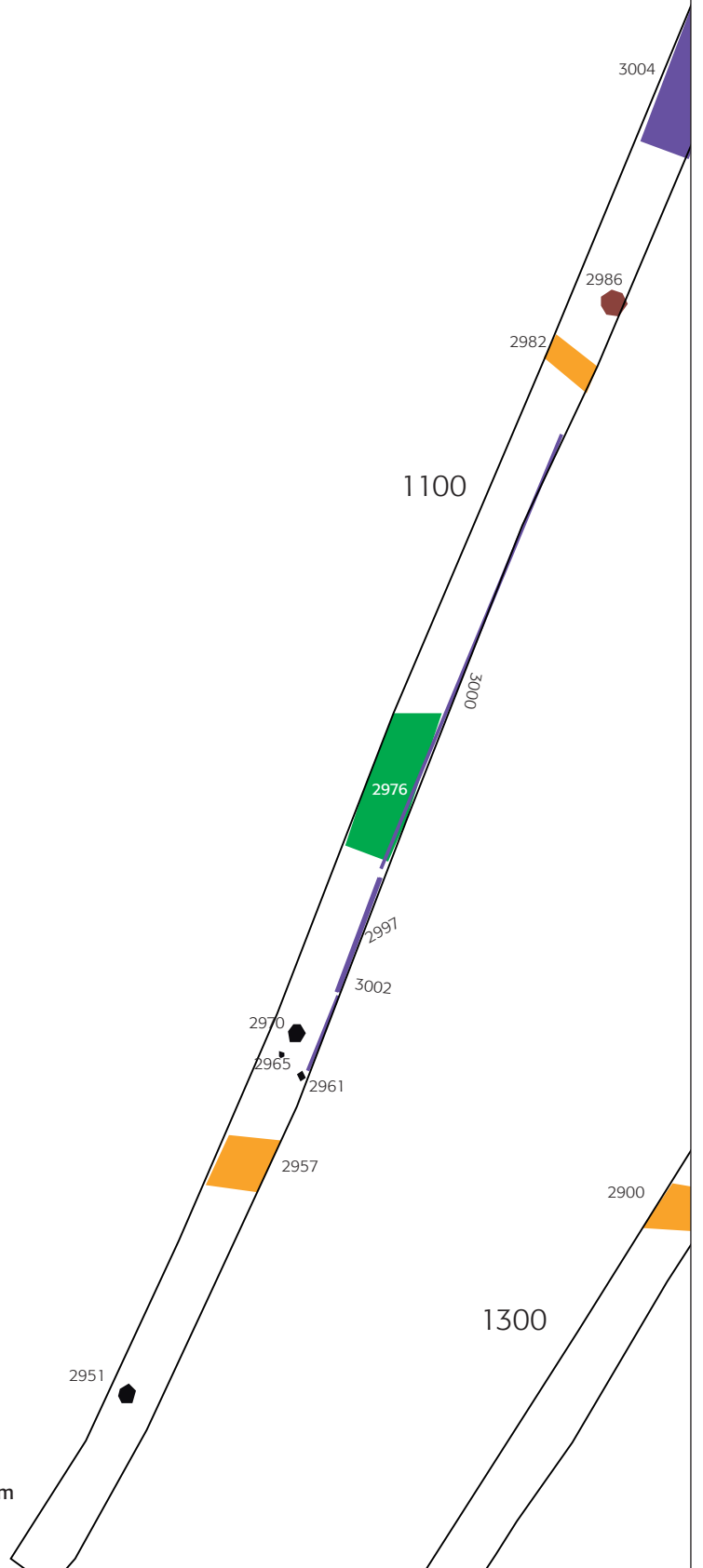
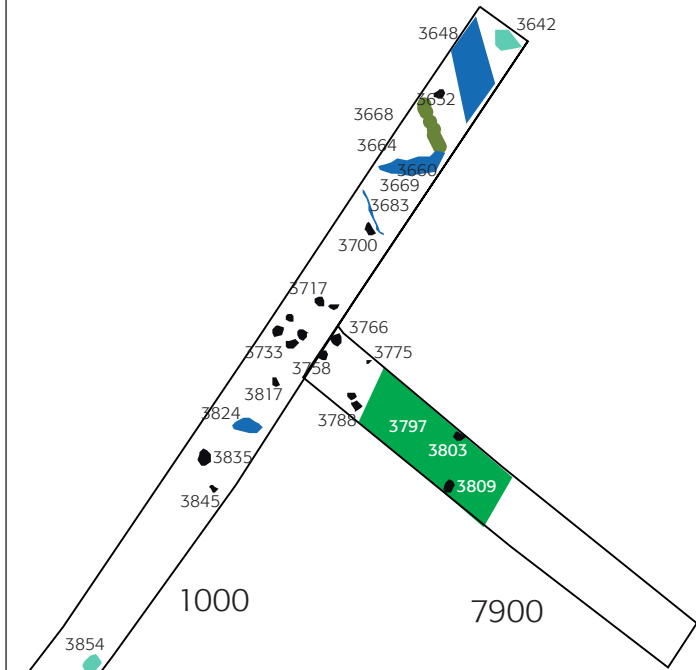
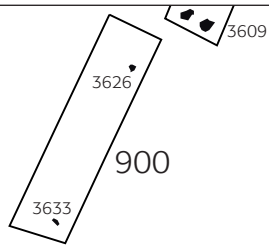
3824

3835

3845

3863

Utsnitt 8

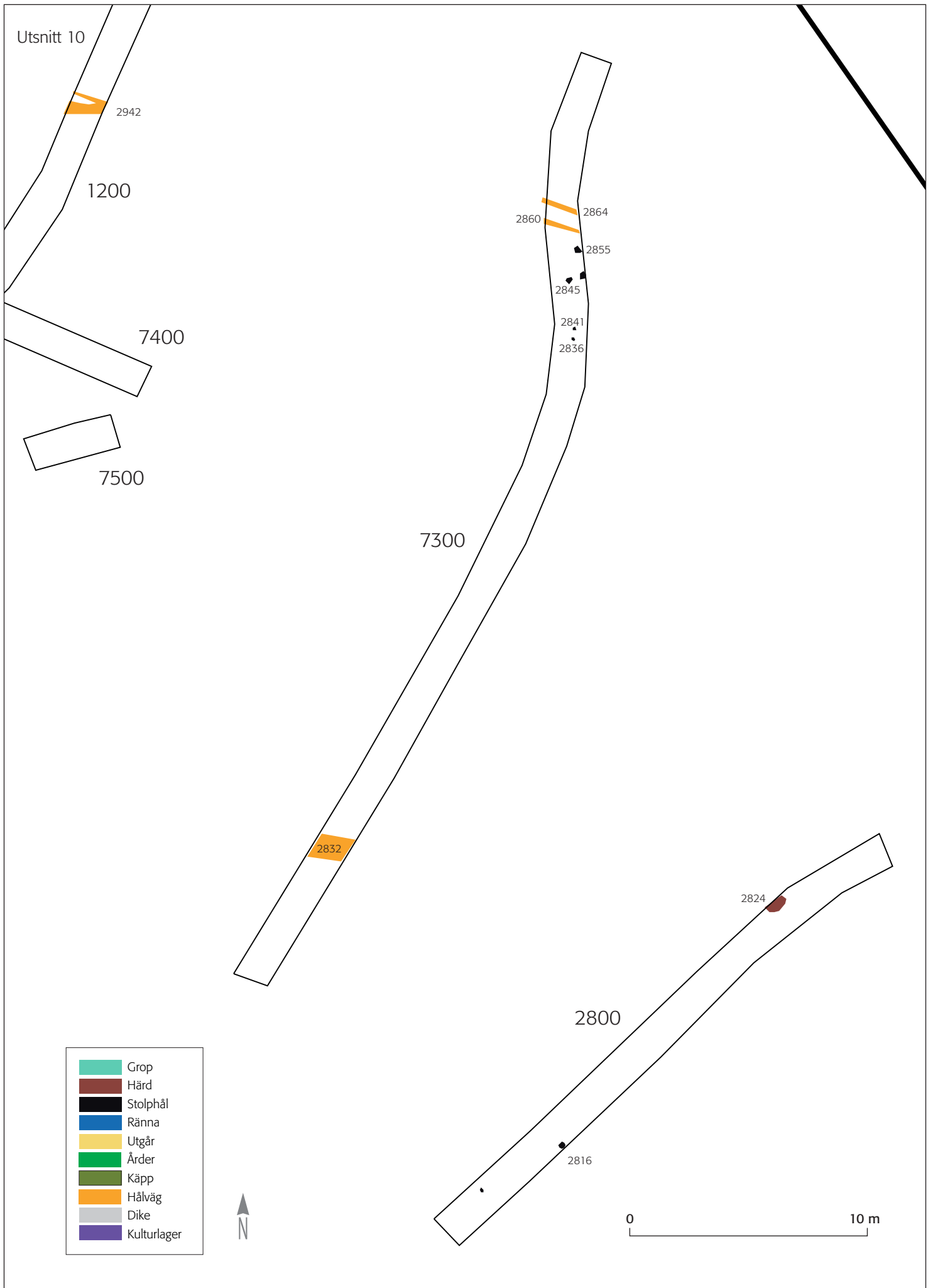
- Grop
- Härd
- Stolphål
- Ränna
- Utgår
- Ärder
- Käpp
- Hålväg
- Dike
- Kulturlager

0 10 m

Utsnitt 10

2942

1200

7400

7500

7300

2832

2860

2864

2855

2845

2841

2836

2824

2800

2816

0

10 m

- Grop
- Härd
- Stolphål
- Ränna
- Utgård
- Årder
- Käpp
- Hålväg
- Dike
- Kulturlager

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se